

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Преплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге преплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукопис се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, а на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решено је:

»Да се општина кулинска, у срезу моравском, округа нишког, коју сачињавају села: Кулина, Чукуровац, Породин и Љуптен, по изјављеној жељи њених становника, од сада назива „општина љуптенска“.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 25. фебруара 1911. године, у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, решити:

да се Мирославу Св. Динићу, полицијском писару треће класе среза зајечарског, уважи оставка коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 25. фебруара 1911. године, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О СТОГОДИШЊИЦИ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИЦИЈЕ

— ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ ДРЖАВНОГ УРЕЂЕЊА И ПОЛИЦИЈСКЕ СТРУКЕ У СРБИЈИ —

САОПШТИО А.

Ових је дана управо стотина година како је, по развоју ствари и стицајем изванредних прилика, извршен знаменити преобраћај унутарњег и политичког уређења још са свим и неослобођене Србије. Као што је познато, пред крај 1810. године свршено је било са разломом двеју партија, које су, обе, имале одличних представника у сваком погледу али се нису могле међу собом трпети. Надвладао је био утицај, управо превласт, Вождове стране и његових људи, те је партија Милана Обреновића, Миленка Стојковића, Добриња и других била потиснута. Један од резултата је свега трвења био и у томе

што је с освитком нове године отпочело увођење у живот новог уређења Србије, по коме се Правитељствујући Совјет преобразио, те је Србија добила, први пут, *попечитеље*, министре за поједине струке. Тада је и, пр. Доситије Обрадовић постао први Попечитељ Просвјешченија и, да не спомињемо друге, Јаков Ненадовић *Попечитељ Унутрашњих Дела*.

Врло је мало времена по том било прошло — тек неколико недеља — па је Попечитељству Унутрашњих Дела поднесен један елаборат од особитога значаја онда за савременике а од не мањег интереса сада за нас после стотину година. Ко је писао тај елаборат не знамо данас — а нагађање не води позитивном резултату — и само га је срећна случајност сачувала у некада пребогатој Ресавчевој Архиви, која је у Београду стајала дуго времена у приватној својини без праве употребе.

Тај елаборат износи у начелу предлог о организовању полиције у Београду, па се, по том, упушта и у нацрт првих, најважнијих, одредаба о законском уређењу полицијске власти. Ка свему ономе што се зна о уставном питању и о законима у Србији онога доба треба додати и ово саопштење као нов податак о старању да се Србија још пре једнога столећа учини уређеном државом и културном земљом.

Елаборат је датовао: у Београду 8. марта 1811. године — према чему се овим његовим саопштењем даје опет нов прилог о стогодишњем сећању на минуло доба највећег значаја.

Не упуштајући се у дугачка коментарисања, држимо да ће само саопштење говорити за себе врло речито, и ми у пружењу излажемо тај докуменат у верном препису само с изменом старог правописа на нови.

Докуменат гласи:

Начертаније

устројства полицајне власти у Београду и по том прочим мјестима Отачества.

Благодареније Богу, Отачество наше ступа у друштво просвјештени предјела

и Царства, и рад се наш подобно уводи у согласије други, у наукама и нравствености предњачећим народима цијеле Европе.

Причином тога ни он — народ и држава, не може бити без образија управленија ти народа и нација, што је по већој части до скоро морао бити, у неспосном будући робству. Као што се државијем овија велико число от једне нације или от више њи у једну цјелост, те се по томе човек от звериња разновидним причињава, тако се учрежденијем држава једна од друге отликује, једна будући учрежденија вишим смеровима цјелисходног, а друга само за степен изнад области животнога. Да се пак може држава тога именија достојно називати, потребно је да царствује у њој ред, мир и поредак, утемељен тако да се сви односи развијају у соразмјерију — армонически, између сви дјејствујући на живот државни сила. За установити и одержавати такови поредак, иште се устројство јединог весма нуждног органа, а тај је *полицајна управљајућа власт* или *ти в'кратце полицаја*.

Такова пак у Отачеству нашем још не существовала није, нити се израна чинило намјереније утемељења њезина. А то ишту потребе и нужде правога живота државе једне. По причини неопходности прописују се угалне тачке овога устројства такове нуждне Отачесту власти:

Член први.

От правленија града (тврдиње) одузима се полицајна власт конечно, будући да је војни позив једног а полицајна дужност другог рода, и да се само као спољне у ретким тачкама додиривају.

Член втори

У Београду се устројава одјелита полицајна власт са дјелокругом атара вароши, шанцова, оба крила брда и реке Топчидера.

Член трећи.

Началник је прве полицајне власти београдске Полицајмајстор от Попечитељства именовани до замјене.

Плаћа његова као и све што се каса обдержанија новог органа падаће на терет и на рачун касе Народње.

Член четврти.

Полицајмајстор има у помошти Ликторе, који(х) се број по потреби може умножавати, а најпре се имају именовати тројица: за унутарњу, за спољашњу и за поверљиву службу.

Член пети.

Ликтори се именују от стране Попечитељства и узимају се из реда от Полицајмајстора предложени. Они су дужни у свему Полицајмајстора помагати и само заповјестима његовима повиновати се.

Член шести.

На Ликтора пада један писар и на Полицајмајстора један обшти Дјеловодитељ који је и дужност полицајнога Канцеларијера с пуном одговорностију отправљати дужан.

Член седми.

Потреби послова сходан и одговарајући број пандура чини принудну силу полицајне власти, с тим да они осим принудне никакву другу власт имати не могу.

Член осми.

Дјеловодитељ и писари постављају се от Попечитељства по предложенију Полицајмајстора а по предходећем споразумјенију његовом с Ликторима.

Пандури дужности наступају и ње лишавају се решенијем Полицајмајстора по представленију Ликтора, једног или више.

Член девети.

Плаћа се одређива по налазку дотичног Попечитељства а подноси је Попечитељство Народње касе, с тим да поред те никакву другу имати плаћу нико не може, будући да је полицајна власт позвана да чистоном руке као и поведенија на највишој точки државнога битија буде. А Попечитељство ће то имати у смотренију при одмеривању количества плаће.

Член десети.

Као што се војна власт отликује од власти полицајне, тако се ова лучи од судејске, будући полицајна престаје на прагу судилишта, и репетирати се може само на позив ове. Зато се утврђеним сматра:

Полицајна је власт прва позвана штитити поредак, без кога се нарушавају како обшти тако и поједини интереси, и у возбунтованшем повратити поремећени мир;

Причином бунта, великог или малог, оштећене разматра по том Суд, и њему искључително припада власт разсуждавања.

Член једанајсти.

Ближе има Полицајмајстор одредити како ће се у неким појавившим се случајевима чинити, као и то што је нужно за правилно поступање полицајне власти во обште, како ће њено

устројство само от обште користи а не на уштрб благоговјености житеља бити.

Предходећем Додатак.

У не(до)статку људи искусни за одправљање ове важне дужности првим Полицајмајстором именовати Капетана Ђурковића, и у согласију одредити му Ликторе.

* * *

Овај надрт првог уређења српске београдске полиције пре стотину година врло је јасан, тако да ми, сматрајући већи коментар излишним, застајемо на објашњењу само неколиких речи и израза.

Тако:

„Угалне тачке“ устројства — које се помињу у уводу „начертанија“ — несумњиво значе основне принципе, као што се угаоним каменовима обележава темељ за зидање нове зграде.

У члану трећем је реч о томе да се Полицајмајстор именује „до замјене“. Ми ово разумемо као одредбу по којој је положај „полицајмајстора“ био мало стабилан, што је са свим природно.

„Ликтори“, који се на више места спомињу и који су, како се јасно види, ово што су данас чланови управе, ван сваке су сумње узети по сећању из римске историје.

„Принудна сила“ и „принудна власт“ пандура без сумње треба да значи физичку снагу, која ће се употребити онда када полицајски чиновници нађу да јој је место и да је постала неминовна. Зато се вели да осем законске употребе такве снаге пандури не могу радити ништа друго по властитој иницијативи.

Све оно што се говори у члану деветом о „чистој руци“ полицајских органа може само на част служити састављачу овога „начертанија“. Што се вели да осем једне, одређене, плате полицајци не смеју имати ни у ком случају и друге какве плате значи, ваљда, законско поштравање оне, већ обичајним правом освећене, дужности да се власт мора клонити и саме помисли на мито итд. А да се то омогући, дужан је Попечитељ при одређивању плате имати на уму и животне потребе људи и њихових породица.

У додатку се препоручује да се за првог управника тако организоване београдске полиције постави „Капетан Ђурковић“. Данас знамо само за једно лице које би могло одговарати томе предлогу — знамо да је тада живео у Београду „коњаника београдских капетан Петар Ђурковић“, који је и ђаке ондашње Велике Школе учио „фехтовању са сабљама“. Је ли то једно и исто лице, као и је ли капетан Ђурковић доиста био, према предлогу, одликован чашћу да буде први управник београдске полиције у оно славно и бурно доба — не може се сада знати.

Завршујући ово саопштење занимљивог податка, мислимо, у прави час, о стогодишњици организације, или бар о пројекту за организацију, прве београдске модерне полиције, дужни смо поново одати признање прецима који су пре

једнога века стварали државу српску с мукама о којима данас једва можемо и појма имати. Као и у доба старе државне снаге наше, тако је и пре једнога столећа турска поплава поново потрла била трудове наших предака — али зар су они за то пред нашим очима мањи?

О УВРЕДИ И КЛЕВЕТИ

од

Др. Томе Живановића

(НАСТАВАК)

Има неколико случајева, где може бити спорно, да ли постоји омаловажавање, да ли према томе може бити увреде.

1^о Изговарање непристојних речи и исовки пред женама. Овде се мора узети, да може бити омаловажавања, т. ј. увреде, јер је могуће, да онај, који тако што чини, тиме прећутно изјављује своје потцењивање или чак и порицање моралне вредности дотичне женске¹).

Да ли ће пак оваквим поступком бити изражено омаловажавање или не, зависи од одношаја дотичног лица са женском у питању, као и од тога, да ли је то јавна проститутка или не²).

Изговарање непристојних речи и провање у присуству мушких, било од стране мушкараца било од стране женских, не може се сматрати ни у ком случају као изјава омаловажавања, па ма се лица у питању срдила због таквог поступка³).

2^о Излагање фотографије узете у негодној положају. — Овим се може изјавити омаловажавање, те према томе нанети увреда, јер онај, који тако што чини, тиме прећутно изјављује своје потцењивање или и порицање људског достојанства фотографисане особе, или можда још и њене моралне вредности. Тако немачки Reichsgericht је нашао увреду у излагању на продају слике извесне женске, фотографисане, без њеног знања, у костиму за купање. Могло би се узети, вели се у одлуци у прилог исте, да се је дотична особа драговољно фотографисала, и да је с њеним пристанком фотографија изложена на продају, а то би могло „бацити сумњиву светлост на осећање стида и моралност дотичног лица и тешко га оштетити у поштовању код других“⁴).

¹ Liepmann то образлажава на следећи начин (стр. 268): „Традиција и културно васпитање су погли, вели, тако, јак заштитни бедем против јавног излагања животињских и сексуалних функција, да већ неумесно помињање на исте у срамној форми од стране једног мушкараца, може довести до закључка: женска, којој се сме тако што рећи, није је вредности и сексуално је оскрњена.“

² Према в. Bar-у (121) се такав поступак само онда има схватити као омаловажавање, кад му је био циљ, да присутну пристојну женску означи као лице, „које је особито квалификовано да тако што слуша“. Но овај је критеријум субјективне природе. Питање о постојању увреде не може бити стављено у зависност од циља лица у питању.

³ Уп. в. Bar 121.

⁴ В. Liepmann 268. Према њему је потребно, да је фотограф био свестан оног закључка. Но о томе да ли је ово потребно или не, може бити говора само онда, кад се има утврдити, шта је потребно за појам кривца.

3^о Ругање, подсмевање. — Овде је врло тешко повући границу између случајева, кад постоји омаловажавање, од осталих. »Може се, вели умесно *Liermann*, препоручити законодавцу и судији, да буду уздржљиви у кажњавању таквих ругања, пошто су она врло често корисно средство у борби против глупости, и пошто сувишност у кажњавању може само повећати наклоност ка претераној осетљивости. Он је поделио у три групе случајева, у којима се има узети, да постоји омаловажавање. »Ругање је увреда, вели, прво онда, кад се оно има квалификовати као *непристојно постојање*, за тим онда, кад се оно може свести на *прекорне моралне природе*, и најзад онда, кад оно у себи садржи изјаву, да исмејавани нема *својстава потребних за његов положај*²⁾. Ово набрајање случајева, где има увреде, тачно је, али није исцрпно. Има још случајева, где се ругање има схватити као омаловажавање. Тако то ће бити случај онда, кад је исмејавање у новинама учињено, или на јавном месту. У опште критеријум је немогуће теоријски поставити. Све зависи од конкретних околности, под којима је ругање извршено, нарочито од одношаја између подсмеваоца и подсмеваног и од места и друштва, где је ругање извршено. Једном речју ово је једно фактичко питање, о коме суд има у сваком конкретном случају да решава.

Све што је речено, важи наравно и за случај, кад је ругање извршено средством карикатура.

Према *Kohler*-у ругање је само »грубост«, али никад увреда³⁾. Ово схватање је последица његовог појма части. Ругање није управљено против *моралне* вредности, која према њему једина сачињава част. Исто овако и *Binding*, који убраја ругање у т. зв. *исево-увреде* (*Pseudo Beleidigungen*⁴⁾).

4^о Шегачење. — Кад се шегачење појављује као омаловажавање, зависи од конкретних околности, под којима се извршује, те је на тај начин ово једно фактичко питање. Тако ако је лице, с киме се А шегачи, његов друг, и ако то чини у њиховом заједничком друштву, шегачење се не може квалификовати као омаловажавање, већ као једно средство за увесељавање. *v. Bar* вели, да ће шегачење бити увреда, кад се дотичном хоће тиме да назначи да је он једно ништавило, једна врста нуле (*ein nicht zu beachtendes Nichts, eine Art Null*⁵⁾). Он наводи за пример размену обуће хотелских гостију, остављене пред вратима ради чишћења, склањање одеће извесне женске, која се купа. *Liermann* умесно тврди, да наведени примери *v. Bar*-ови нису такви, да се из њих може извести онај закључак, »јер се, вели, такве шале чине у намери, да се себи прибави увесељење претпостављеном збуњеношћу других, дакле у сасвим другој намери но што *v. Bar* то узима⁶⁾. Но без обзира на ово критеријум *v. Bar*-ов није довољан. Има слу-

чајева, где се шегачење појављује као омаловажавање, и ако се њиме неће да каже, да је лице у питању ништавило. Тако биће увреде, ако се шегачење врши на рачун полне вредности извесног лица, а порицати или потцењивати ову вредност не значи сматрати лице у питању за ништавило у опште. Иста примедба важи и против критеријума *Frank*-овог, према коме је шегачење увреда онда, кад чини утисак, као да се дотично лице сматра за друштвеног члана мање вредности²⁾.

5^о Проста повреда учтивости и обзира. — Према *Liermann*-у она није никад увреда, »чак и кад се је извршила с намером, да се дотичном изјави непоштовање«, јер се, вели, не могу сматрати као напад на част такве изјаве, које непристрасног пресуђивача само на закључак наводе: »извршила је неваљалац³⁾. Истина је, да је ово чест случај, али је тако исто могуће, да је онаква повреда омаловажавање и према схватању публике, дакле објективно. Тако, објективно, не би било омаловажавање, кад се не крије своје негодовање према једном дилетантском представљању на позорници, кад се нетактично и без пијетета побијају предрасуде заступника једног застарелог гледишта, кад се безобзирно упада у реч некоме⁴⁾, али ће га бити, ако би А своје негодовање према лицу Б изразио у његовом присуству на бруталан начин у извесном друштву, н. пр. плувањем о под показујући главом на њега итд.

6^о Алузија и паралела. — И алузија и паралела могу сачињавати увреду, под условом наравно, да се може познати, да се оне односе на једно одређено лице⁵⁾. *Kohler* неумесно тврди, да алузија и паралела не могу садржавати увреду, кад се изрично не нагласи, да се оне односе на једну личност из садашњости⁶⁾.

7^о Изјава субјективног мишљења. — И оваква изјава може бити увреда, јер и она може бити изјава омаловажавања. Тако не би било увреде, кад би А изјавио своје мишљење, да је понашање лица Б у овој или оној прилици било нетактично, да је овај или онај његов поступак знак тврдичлука или распикућства, сугјете. Могло би је пак бити, кад би изјавио своје мишљење, да је оно понашање лица Б варварско, простачко, или да је овај и и онај његов поступак знак кукавичлука⁷⁾.

(НАСТАВИЌЕ СЕ)

ГРАНИЧНЕ МЕЂЕ УМИШЉАЈА И НЕХАТА

(НАСТАВАК)

Те психичке особине дају себи израза, показују се виртуелне и за правни поредак важне с тога, што врше унутрашње надражаје нерава и према томе делају као мотиви за формирање воље.

Умишљено је делање нормално злочиначко, кривичноправно делање. Злочиначко делање, да би примени казне било места, мора такође бити израз психолошких особина виновникових. Да пак злочиначко делање може то бити, оно мора да је производ воље, јер су само преко воље, преко одређене нервне акције, могле психолошке особине имати утицаја на мишићне покрете и према томе бити каузалне за последицу. Немогуће је ма какво непосредно дејство карактерних психолошких особина на покрете нашега тела и преко њих на произвођење последице. То дејство може бити само путем надражаја нерава, које ствара у свести престава, из борбе престава формира се акција воље, која опет преко нерава даје импулс за физичке покрете тела и за произвођење последице.

Са ових разлога кривично право мора третирати свако умишљено делање само као вољно делање. Бега ли оно од тога да једну последицу огласи као производ воље виновникове, онда оно нема могућности да докаже да су психичке особине виновникове такве, да их је нужно извесним мерама преображавати или виновника из друштва елиминисати, у интересу друштвене безбедности.

Кад се то пак не може утврдити, онда на што примени казне, ван ако она неће да буде проста освета зато што је кривично дело учињено⁸⁾.

8) Врло је интересантно излагање о слободи воље у најновијој књизи, уџбенику аустријског кривичног права од К. Штоса (*Allgemeiner Teil. Erste Heft, S. 27—29.*). »По монастичкоме сватању постоји природно јединство између духа и тела. По овоме сватању наше духовне функције јесу функције мозга. Отуда и духовно биће човечије потпада под закон каузалитета, који је општи, непроменљиви природни закон; човек дела само онда кад постоје услови, разлози за то делање. Кад би услови (погодбе) делања човечијега биле познате количине, онда би се свако човечије делање могло унапред математички прорачунати.

Овакво сватање одговара нашем искуству и ми ћемо до њега доћи ако посматрамо како човек дела под датим околностима, било добрим, било рђавим. Свако ће рећи: »Ја овако радим јер другојачије не могу«. А што не рече: »Ја овако радим и другојачије нећу?« Не може, јер делање човеково зависи од његових мотива. Његово делање производи из мотива, оно је резултат мотива, оно је према томе *нужно*, исто тако као што је у свету стварном свака последица нужни производ једнога узрока. Тиме још није речено да су мотиви човекова делања подложни закону који је потпуно идентичан са каузалним законом. Могу ли се ја савладати, могу ли приморати самога себе да делама или да не делама, тако да мотиви створе један упечаток, али им ја не дам да ван мене, преко мене, делају на спољашњи свет?

Ми сматрамо да ми до извеснога степена имамо мотиве у својој власти. Ја допуштам себи да радим, допуштам себи да идем, ја сам, ако ми је само дух и тело здраво, *господар* над мотивима. То ми називамо *моралном снагом*. Али свака снага, да би могла деловати, мора најпре постојати. Мотиви произходе дакле из једнога извора, кога је Кант назвао категоријским императивом, из *карактера*, чији је пулс савест. Карактер је компликована појава, он је делом *наслеђен*, а делом стечен најразноврснијим дејствима у животу.

Последње је питање: можемо ли ми сами утицати на наш карактер? То је уједно и последња, једино могућа наша слобода. Ја сам присталица такве слободне воље, ма да је и она можда илузија.

Нормалан ће човек имати снаге да се одупре жељи за злочином, ако му ту снагу да његов карактер. Отуда је од особите важности васпитање деце као препрека злочину.

Кад ко учини дело које је закон огласно за злочин, он тиме открива једну погрешну страну, једну

2) § 185 I 2 а.

3) 271.

4) Примери наведени од *Liermann*-а 271.

5) Уп. *Olshausen* § 185, 8.

6) 18.

7) Уп. *v. Bar* 112/113.

5) 270.

6) 32.

7) 90.

8) 270.

Глава друга

Садржина воље

Практичне потребе изискују да се повуче једна демаркациона линија до које иде умишљај а од које настаје нехат. Умишљај и нехат морају се непосредно наслањати једно на друго. На оној међи где престаје умишљај, одмах настаје нехат. Између њих не може бити никаквога размака, простора, у коме би делање било некажњиво. Али обе ове форме личне кривице само се граниче, а не пролазе једна у другу. Јер, кад би то прелажење било могућно, тада би у извесном случају једна радња истовремено била и долозна и кулпозна. Таква је ситуација немогућна јер егзистенција долуса безусловно искључује кулпу, као што и егзистенција кулпе безусловно искључује долус. Кад

слабу прту свога карактера. На је ли сад задатак државе да преображава лаж и карактер виновников и да тако уклања узрок злочину? То ће се са успехом моћи чинити једино тамо где по природи човеков карактер још није деструктивно развијен и учвршћен, дакле у младости. Кад је пак виновник савсем одрастао, онда није једини задатак државе да преображава његов карактер, јер је тај задатак неизводљив.

Судија тада вели одрасломе виновнику: Ти си крив за овај злочин и за то ћеш бити кажњен. Виновник пита: На у чему је моја кривица? Шта ја сад могу што сам такав? Ово је дело било дужна последица карактера. Судија одговара: Као грађанин и члан друштва знао си да је такво дело забрањено. Ти си своју дужност пренебрегао и општи интерес захтева да на на њу будеш опоменут и да искусиш како таква дела држава неће да трпи. Право ти показује да твоје дело не одобрава, тиме што ти ствара зло које је равно делу. На то виновник приговара: Ја се дакле кажњавам за дело које сам морао чинити; ја онда у ствари служим држави као средство само за њезине циљеве. А судија му онда одговара: Кад ти сад не би био кажњен, ти би рекао: шта ме се тиче држава? Чиним ја што хоћу. Па би онда чинио нове злочине, па би тако радили и други људи. Ево, с тога ти мораш да отрпиш муке које ти је право доделило.

Штосова концепција слободе воље заиста је изузетна. Како ми можемо утицати на наш карактер? Можемо једино тако, што смо закључком свога разума увидели погрешне карактерне црте и познали средства којима ћемо их преображавати. А шта је то закључак разума? У ствари ништа друго него једна асоцијативна престава, комплекс многобројних других престава, и та асоцијативна престава дела сад као засебан мотив на формацију воље. Ни у томе разумном утицају на карактер нема дакле ничега спонтаног, ненаукалног.

Погрешно ми се чини и оно издвајање људскога делања изнад општега закона каузалитета. То штос чини с тога што под мотивима за постанак воље разуме само оне претставе које су постале спољашњим надражајем нерава. То, међутим, није тачно. Ми у свести имамо престава и исто тако од унутрашњих надражаја нерава, које нам се појављују као потребе ове или оне врсте. И те су престава такође мотиви. И карактерне особине, било наслеђене, било стечене, нису ништа друго него мотиви. Општи закон каузалитета вреди дакле потпуно и за људско делање.

О слободи воље може се говорити само ако се претпостави подела човека на душу и на тело. Ми имамо права ту поделу данас назвати смешном. Човек је једно јединство материје. Али он је једно компликовано јединство, које сам данас још не разумем као што уопште не разумем процес живота. Оно што би у њему запажа, то је вечно кружење материје. А да је материја подлога сваке животне функције доказ је то, што се поремећајем материјалне организације пропада цео живот. Присталице слободне воље могу тврдити да тада душа иде на небо. Ми немамо разлога ни могућности да је тамо тражимо и испитујемо. На земљи постоји вечно кружење материје, које подлежи закону каузалитета. Ничега некаузалног, па ни некаузално људско воље.

би било другојачије, онда би се једна последица једновремено могла и штети и нештети.

Да бисмо могли наћи границу којом се свршава умишљај а настаје нехат, морамо испитати у каквим се разноврсним формама може појавити хотење, управ које се све последице могу штети, шта улази у садржину воље.

Умишљај је воља управљена на остварење последице. Отуда је логичан закључак, да ће умишљаја бити све дотле докле има и вољнога остваривања последица људске радњи. Од тога момента пак, од кога се више последице људске радње не могу свести на људско хотење као на своју каузу, престаје умишљај и настаје нехат, а у извесним случајевима и некажњиво делање.

Хотењем је, хтела се само она последица чија је престава функцирала у комплексу престава које су изазвале, определиле акцију воље.

Има престава које позитивно делају на наша осећања те према томе изазивају одлуку, хотење да се дела на њиховоме остварењу. Остварење њихово постаје циљ наше радње, и ако ми тај циљ заиста постигнемо, онда смо остварили оно што смо хтели.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живко Топаловић.

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.¹⁾

Прва глава.

Зато што сам се толико прерушавао и вештачки мењао изглед лица и држања, не може ми се по изгледу одредити старост, и није на одмет да кажем да сам се родио 1775. године у Арасу, у кући близу оне у којој се 16 година раније родио Робеспијер. Родио сам се ноћу: киша је падала као из кабла а громови су грмели. Моја рођака, која ми је била и бабица и сибила, прорече ми због тога врло бурну будућност. У то време било је још људи који су веровали у предзнаке, а данас, нека су ти знаци најјаснији, колико је озбиљних људи који би се кладили у непогрешност госпођице Ленормонд! Како му драго тек извесно је да се природа није узбуњивала због мене, и далеко сам од тога да помислим да је горе и примећено моје рођење.

Био сам тако развијен и чврстог сава, да сам, чим сам се родио, изгледао као да имам две године; одмах сам показивао велику снагу, снагу која је после ледила најкуражније и најопасније зликовце. Кућа мога оца била је до војног вежбалишта где се обично скупљају мангули из нашега краја, и ту сам још од раног детињства пробао снагу мишића тукући редовно моје другове, чији се родитељи непрестано жаљаху мојима.

¹⁾ Видок је био шеф полиције сигурности у Паризу.

У нашој кући говорило се само о ишчупаним ушима, изгребаним очима и поцепаном оделу. У осмој години ја сам био страх пенма, мачкама и деци из суседства, а у тринаестој већ сам руковао, врло вешто мачем.

Видећи да се ја дружим само са војницима мој отац се побоја за моју будућност и саопшти ми одлуку да се спремам за прво причешће. Два богомољца су ме спремали за овај свечани чин. Бог једини зна колико сам ја видео вајде од њихових лекција! У исто време почео сам био учити и пекарски занат. То је занат мога оца који је желео да га наследи и ако сам имао старијег брата.

Главни мој посао био је да разносим хлеб по вароши и увек том приликом сам свраћао у касарну. Родитељи ми нису ни знали за то, а како су калфе хвалиле моју љубазност и тачност то су се они правили да не виде моја стална задовољавања. Ово је тако ишло све док они једног дана не приметеше мањак у чекмету које нису никад закључавали. Мој брат, који је тако исто ударао шамар чекмету, би ухваћен на делу и њега испратише неком пекару у Лиљ. Сутра дан, не знајући због чега су ми брата одвели, приђем као обично да „прегледам“ чекмеце, али на моје изненађење видим да је закључано. Истог дана отац ми нареди да хлеб разносим брже и да се враћам на време. Било је очевидно да нећу више имати ни новаца ни слободе.

Жалио сам ову двојну несрећу и решио се да се поверим другу Плоајану, који је био старији од мене. Како је тезга била просечена да се у чекмеце спушта новац, он ме прво научи да кроз рупу спустим перо намазано каграном, али сам на овај начин могао извући само ситнији новац, те сам се после послужио лажним кључем који ми набави син једног жандарма. Од тада понова сам празнио чекмеце а заједно трошисмо крадени новац у једној кафани где беше наш главни логор. Ту се скупљаху приличан број познатих сумњивих људи и неколико млађих несрећниковића, који су на исти начин као и ја долазили до пара. С њима сам се брзо спријатељио и они су ме учили њиховим рђавићинама. То беше моје поштовано друштво где сам проводио доколице, док ме једног дана не изненади отац, као што је изненадио и мога брата, одузе ми кључ пошто ми прочита добру вакелу, и предузе толико предострожности да није требало ни помислити да ћу ја имати каквог удела у његовим приходима.

Није ми остало ништа друго до да са фуруне узимам десетак у природи. С времена на време дизао сам по који хлеб, али сам био принуђен да их продајем по ниској цени, те сам једва имао за колаче и малину. „Нужда нагони човека“ и ја бех бадио око на све, беху ми добри и вино и шећер и кафа и ликери. Никад моја мати није запазила да јој се те ствари тако брзо троше и можда не би то ни опазила тако брзо да ме не издадоше два петлића, које сам хтео да придигнем. Сакрио сам их био под кецељом, али они стадоше да крече, те мајка опази и ухвати

ме. Тад сам добио неколико шамара и легао сам без вечере, али нисам заспао. Верујем да ми неки зао дух није дао да заспим, јер кад сам устао ја сам био тврдо решен да спустим руку на сребро. Једно ме је само бунило: на свакој стварчици беше изрезано име Видок. Кад сам ову мисао изнео Плоајану, он ме охрабри и исти дан увече украдох десет ножева и толико кашика, виљушака и кашичица за кафу. 20 минута доцније све је било заложено и већ прекосутра ја нисам имао ни марјаша од 150 динара колико сам за сребро добио.

Три дана нисам свраћао кући док ме једно вече не ухватише жандарми и не одведоше у Боду, затвор где су затварали лудаке, осумњичене и рђаве грађане. Ту су ме држали у једној мрачној соби десет дана а не рекоше ми зашто сам затворен. Тек после апсанција ми каза да сам затворен на тражење мога оца. Ова вест ме мало смири: дакле, то је да се поправам и за то ме нису ни држали строго. Сутра дап мајка ми дође да ме види и ја јој измолим опроштај, а после четири дана био сам слободан и навалих на посао тврдо решен да у будуће будем исправан.

Брзо сам се вратио мојим старим навикама, а нисам ни имао разлога правити чудо. Мој отац, који је дотле био немаран, поста толико обазрив да би његова обазривост чинила част и команданту у војсци. Кад би морао напустити тезгу на његово место долазаше мати, и никако нисам могао да се приближим чекмећету и ако сам то без престанка вребао. Почео сам био очајавати док ме не научи Плоајан, тај лени неваљалац, чијих се подвига становници Араса још сећају. Поверим му моје муке. »Па шта! рече ми он, ти си глуп ако останеш такав; и после то није лепо да један младић твојих година нема ни марјаша. Иди, молим те! Да сам ја на твом месту знам шта бих радио«. — Шта бих радио? — »Твоји родитељи су богати и која хиљада талира више или мање не би се њима ништа познало. Старе тврдице су благословен хлеб, само треба пружити руку«. — Разумем, треба зграбити на велико оно што се не може имати на ситно. — »Тако је, а после се умакне без трага и гласа«. — Јест, али жандарми! — »Ћути, Бога ти! Као да ти ниси њихов син, а мајка те врло воли«. Ово резновање о љубави моје матере подсети ме на њен последњи опроштај за последње младићске глупости и то ме обрлати те пристадох слепо на предлог који је се смејао мојој храбрости. Требало је само извршити га, а на прилику се није дуго чекало.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Злочиначка Вандеја. — Тачним статистичким подацима утврђено је, да је у целој Европи најгори, у погледу криминалитета, срез Мериш-Острау (Северна Аустрија), у коме је, само за 11 месеца

прошле год. извршено: 19 убистава. 150 злочина против државе, 720 злочина против личности (без убистава), 760 злочина против имовине и преко 10.000 престапа. Кад је у августу месецу прошле године власт отпочела у свој строгости примењивати у овом срезу закон о забрани ношења оружја, одузето је, само за неколико дана, 110 револвера. Сва одрасла лица, па чак и многи малолетници, имали су револвере. Карактеристично је, да је овај срез чисто индустријски.

Нов начин идентификовања злочинаца. Огроман и сјајан успех, који је у пракси постигао Бертилонов систем за констатовање идентичности криваца, побудио је многе, узгред буди речено озбиљне умове, да о овој ствари мало више размишљају, и да на овом пољу пронађу још какву повину. Поред дактилоскопије, која тежи да идентификовање криваца врши само по отисцима прстију, јављају се убрзо предлози да се ово идентификовање врши само на основу уха, боје и облика очију, тетовираних знакова, распореда вена на шаци итд. Све су ово, међутим, деривати Бертилоновог система, који у погледу тачности и позитивности од њега далеко изостају. Последњих дана поникао је још један нов и потпуно оригиналан систем идентификације. Изнашао га је и предложио марсељски лекар Др. Северин Икар, који важи као један од врло озбиљних радника на пољу идентификације. По овом његовом систему, који у многим подсећа на старо жигосање злочинаца помоћу усијаног гвожђа, идентификовање би се вршило на тај начин, што би се осуђеним и опште опасним личностима ушприцавао под кожу хладан парафин у чврстом стању, који има ту особину да на ушприцањем месту произведе под кожом мало стврднуће, слично жуљевима на руци, које остаје стално и непроменљиво целог живота. Једини пут и начин да се ови мали жуљеви отклоне и униште била би хируршка операција, али у овом случају на место њих остају ожиљци — белеге — који су такође стални и непроменљиви. На овај начин злочинци би били обележени трајним и веома карактеристичним знаком, који би над тетовираним знацима имао ту превагу, што би био невидљив и познат само властима и обележеном. Само место ушприцавања парафина зависило би од врсте злочинаца или боље рећи од њихове опасности по друштво. Тако н. пр. најопаснијим професионалним крадљивцима ушприцавао би се парафин у горњу страну десне плећке, мање опасним у средину, обичним крадљивцима при дну итд. »Таква је, у главним потезима, вели сам Др. Икар — нова метода коју предлагемо, у уверењу да она може бити од користи у епоси, у којој су извесни духови заведени рђаво схваћеним сентименталитетом, који им не допушта да дођу до правилног појма о казненој санкцији; у епоси, у којој људи здравог разума морају, због дрскости злочинаца, жалити за прошлим временима, у којима су се злочинци, чији живот представља сталну опасност по друштво, могли жигосати усијаним гво-

жђем. Друштво има и право и дужност да се брани, и с тога је потребно да се обезбеди од професионалних злочинаца и спреми за отпор злочиначкој војсци, која је из дана у дан многобројнија и све боље организована«.

Као и сви остали деривати Бертилоновог система, тако је и ова нова Др. Икарова метода недовољна да послужи као потпун систем идентификације, а још мање да замени данашњи Бертилонов систем. »Парафински жуљеви« могу, у најбољем случају, послужити само као сигурна полазна тачка за утврђивање потпуног идентитета извесног професионалног злочинца. Они могу само послужити као доказ да је ово лице професионални злочинац, али не и као доказ, да је у истини оно, за које се издаје. Поред овога, потпуно је оправдана бојазан бриселског лекара Др. Стокиса да ће злочинци, вешти као што су, изнаћи пут и начин да се опросте »парафинског жуља«, као год што су пронашли средство да се дететовирају. По мишљењу Др. Стокиса то никако нису системи идентификације који нам данас недостају, већ одсуство везе између националних одељења за идентификацију, која међу собом треба да образују густу мрежу кроз коју професионални злочинци не би могли прелазити.

Јогунасти самоубица. — Јуна месеца прошле године скочио је у Марну, у намери да се удави, Леон Вајс, из Ремса (Француска), стар 44 год., али је из воде благовремено извађен захваљујући једном храбром пролазнику. На неколико дана после овога, Вајс покуша да се обеси у једном парку, па кад у овоме није успео услед прекида узице помоћу које се хтео обесити, испалио је на себе два револверска метка: један у главу а други у леву страну груди. Услед тешких рања пренет је одмах у болницу, из које је изишао после месец дана физички потпуно опорављен, али и тврдо решен да пошто пото сврши са животом. Да би у овоме сигурно успео, он једног дана изиђе на железничку пругу и пред сам долазак воза испали на себе 5 револверских метака, услед којих се сруши на шине. Самоубица је на сваки начин, рачунао да ће овога пута морати остати мртав: било од револверских куршума било од железничког воза, али му, на његову велику жалост, још није било суђено да умре. Машиниста је, истина с тешком муком, успео да воз благовремено заустави, а тешко рањени несрећник понова је пренет у болницу и подвргнут озбиљном лечењу. Чим је мало дошао к себи, и видео да ће и овога пута оздравити, јогунасти самоубица, почео је очајавати и тврдити да се једном већ мора убити. И доиста, само после неколико дана, истргао је нож из руку једног свог болесног друга и ударио се њиме двапут у трбух, али су лекари, брзом операцијом, успели да га и овога пута спасу од сигурне смрти. Кад је најзад видео да му је немогућно убити се јавно и грубо, Вајс изабра један нови и потпуно оригинални начин самоубиства. Једног дана

прогутао је кришом око 600 грама вате из родмах за овим добро се напио воде. Овог пута најзад је успео јер га је вата, која је набрела услед апсорбоване течности, угушила. Ово је било пре месец дана.

Злочин из празноверице. — Један страхан злочин из празноверице, који у многоме подсећа на сличне злочине из Средњег Века, извршен је пре кратког времена у селу Годару, у Шпанији. Неки Франциско Ортего био је оболео од туберкулозе, али у место да иде правом лекару, обратио се за помоћ једном сеоском врачу, који га је уверавао да ће оздравити ако се напије вруће крви од малог детета и груди обложи детињом утробом. Још се врач понудио да му и овај лек набави, разуме се уз скромну награду од 700 динара. Пошто је болесник на ово пристао, и новац унапред положио, врач ухвати седмогодишњег Бернарда Гондола, сина једног сеоског сиромашка, пресече му прво ножем једну срчану жилу да би се оболели Ортего напио вруће крви, а за овим му распори трбух и извади утробу ради облагања Ортегиних груди. Све ово извршено је у присуству мајке, жене и брата оболелог. По извршењу овог грозног дела, леш несрећног детета однет је и бачен у једну јаругу, где је сутра дан нађен са размрсканом лубањом и унакаженим лицем. Ово су злочинци били нарочито урадили, да би им само жртва остала непозната. Извештена о овоме, полиција је одмах изишла на лице места и похватила кривце, који су своје грозно дело потпуно признали.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Деловођа и благајник општине малозворничке пита:

»По закону о народним школама, школске управе — одбори састављају своје буџете и предају их дотичним општинама, да их унесу у свој буџет ради наплате школског приреза. А када се — што бива у већини општина — не наплате сви општ. приходи, који буду буџетом предвиђени за дотичну годину, онда остану неисплаћени и извесни буџетски расходи, на разуме се и школи се прирез не исплати.

Конкретан случај десио се и у овој општини, и школи се, за последње 3—4 године, није потпуно исплаћивао њен прирез, него је сваке године по нешто на дугу остајало, али школске управе приликом доношења школских буџета за наредне године, никада нису у свој буџет уносиле одвојено те суме ненаплаћеног приреза, него су само у буџету на страни прихода уносиле овакву партију: »прирезом од народа да се наплати н. н.« и ту ставе онолико суму, колико показује буџет на с рани расхода. Тако је дакле буџет сваке године састављан без да се

у њему показивао одвојено дужни прирез од текућег. Такви је буџет и ове године састављен.

Међутим садања школска управа тражи, да је општина дужна и мора школи *положити сем оне суме по овогодишњем школском буџету, још и све оне суме школског приреза, које су остајале на дугу за последњи неколико година.*

С тога ми је част замолити уредништво за објашњење:

1. Је ли ово потраживање школске управе умесно, и ако је умесно онда:

а) из чега би општина тај прирез могла школи исплатити кад исти није за ову годину у општ. буџету предвиђен, и

б) и да би се тај прирез од некуд школи исплатио, на што би се он имао употребити, кад то школским буџетом за ову годину није предвиђено?

2. Има ли грешке до школске управе што она у свој буџет не унесе сваке године одвојено дужни а одвојено текући прирез, јер да је тако рађено, не би сада до ове несугласице између школе и општине дошло?»

— На ово питање одговарамо:

У члановима: 17. и 58. закона о народним школама који говоре о школском буџету, није ништа ближе одређено: шта улази у школски буџет, и како се он у опште саставља.

Али по правилу, постављеном у чл. 18., 22. и 38. закона о окружним, средњим и општинским буџетима и по чл. 128. закона о општинама, у буџету се морају као приход показати и сви непокупљени приходи из прошле године, и тек после њих тражи се покриће редовним приходом или новим прирезима.

Према томе, и сав непокупљени школски прирез из ранијих година морао је да се уноси у школски буџет као приход наступајућих година, и тек после овога, с обзиром на неисплаћене издатке минулих година и предвиђених потреба за текућу — наступајућу — могао је да се предвиђа нов прирез.

С обзиром на ово правило, и кад општина није унела у опште у свој буџет нов прирез за школу, него само онај ненаплаћен из ранијих година, она не би била дужна да даје другу суму сем оне која је предвиђена садашњим школским буџетом, ако се наравно, оном сумом, која је у општинском буџету у опште предвиђена за школу, може исплатити све оно, што школа има да изда у току ове године.

Ако би, међутим, она сума, предвиђена у општинском буџету за рачун школе била мања од суме, која је предвиђена као *издатак* за ову годину у школском буџету, онда би општина ту разлику морала накнадити ако не друкчије, а оно, уношењем у буџет за идућу годину, ако је буџет за ову годину већ закључен.

За прекор је, што се у опште дошло до ове несугласице, кад председник општине, који као председник школског одбора склапа школски буџет, није као председник општине водио рачуна да се и један и други буџет правилно саставе.

II.

Суду општине влаховске актом својим Бр. 2839, пита:

»По члану 52-ог закона о општинама, кад се избори општинских часника врше после општих општинских избора, председнике и чланове бирачких одбора бира општински одбор из своје средине«.

Моли се уредништво за објашњење: да ли ови одборници, који се бирају за председника бирачког одбора и његов заменик — морају имати услове предвиђене чл. 52 а. пом. закона или не, и како се има поступити са избором председника бирачког одбора и његовог заменика у случају кад ни један од одборника нема услове предвиђене чл. 52 а. закона о општинама?»

— На ово питање одговарамо:

Како ће се бирати председник и чланови бирачког одбора у општинама, које имају једно гласачко место, и какве услове они морају имати прописано је у чл. 52. а. и 52 в.

Изузетак, који је предвиђен ставом петим члана 52. г., по мишљењу уредништва, односи се само на оне општине, које имају више гласачких места, јер се налази у члану који говори само о тим општинама, и речима: »*председнике и чланове бирачких одбора*«, несумњиво обухвата председнике и чланове бирачких одбора свих гласачких места једне општине.

На сваки начин, да и они председници и чланови одбора о којима говори овај пети став чл. 52. г. морају имати услове о којима говоре чл. 52. а. и 52. в.

III

Суд општине кнежичке, актом својим Бр. 984, пита:

»Моли се уредништво за што брже обавештење у наредном броју »Полицијског Гласника«:

»Може ли општински суд, за извршење своје кривичне пресуде, лишити слободе и лица женског пола, која су трудна; ако не може, онда шта ће радити, да не би пресуда застарила, као што је случај код овог суда.

Код § 288. крив. суд. пост. казано је, да се за оцену трудноће узимају вештаци, онда ко та лица бира, и од којих личности?»

— На ово питање одговарамо:

По начеду, постављеном у § 288. кр. суд. поступка, извршење пресуде над женињем задржава се у случајевима трудноће, ако ће порођај наступити за време издржавања затвора.

Трудноћу по варошима констатују бабице и лекари, а где ових нема, то могу чинити жене, које су као старије вичне бабичлуку на позив власти.

Према томе, кад се констатује: да би порођај наступио за време издржавања казне, а нема бојазни да ће пресуда застарити, онда се може сачекати са извршењем пресуде.

Али, ако би било бојазни, да ће пресуда застарити, а осуђена се не склони да казну затвора замени новцем у смислу

§ 318. кр. закона, онда ће власт учинити то сама по т. 2. § 49. „Полицијске Уредбе“.

Буде ли доцкан за ову замену, онда ће се осуђена ставити у притвор, али ће се одмах, по правилу постављеном у § 289. кр. суд. поступка, предати својој родбини да се тамо породи и одлежи 40 дана по порођају; и ако дотле не протече време изречене казне, она ће продужити издржавање у затвору, а ако време казне протече, онда ће на тај начин бити казна издржата.

ОДЛУКЕ ДРЖАВНОГ САВЕТА И КАСАЦИОНОГ СУДА

Аренда на сеоске дућане наплаћује се у корист општинске, црквене или манастирске касе, на чијем се атару дућан налази, и то тромесечно унапред, а о величини њеној решава општински одбор за општине, а црквени одбор за цркве и манастире, али не може бити мања од 150 дин. ни већа од 300 динара годишње.

Одбор општине пр..... на свом састанку од 13. јуна 1910 године донео је одлуку, да се Тома Љ., из В. Х., оптерети дућанском арендом у 150 дин. на годину, док год буде упражњавао ситничарско-бакалску радњу у П..... Аренду да плаћа од 1. јануара 1909 године, од кога је дана и почео упражњавање ове радње, а у њој може продавати само артикле, одобрене чл. 4 а закона о сеоским дућанима.

Надзорна власт решењем од 8. октобра 1910 год. № 16626 одобрила је одлуку одбора као правилну и на закону основану.

По изјављеној жалби, III Одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти саобразно закону. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 19. јануара 1911. године № 12230.

И члан среског одбора и срески посланик не може бити у исто време народни посланик, нити председник или кмет општински, нити у каквој државној и у опште плаћеној јавној служби, као ни лиферант или предузимач за рачун округа.

Ванредна среска скупштина среза и....., на свом састанку од 21. јануара 1911 године, донела је одлуку, да се на место среског посланика А. М., који је постао народни посланик, изврши нов избор.

Надзорна власт решењем од 21. јануара 1911 године № 481. задржала је ову одлуку од извршења с тога, што је чл. 144. и 58. закона о уређењу округа и срезова прописано, ко може, а ко не може, бити члан среске скупштине, односно окружни посланик. Овим, а ни којим другим законским прописима, није предвиђено, да члан среске скупштине не може бити онај, који је посланик Народне Скупштине.

С тога је сва акта овог предмета послала Министру Унутрашњих Дела.

Налазећи, да је скупштинска одлука противна закону, Министар је писмом од 27. јануара 1911 године П. № 1742., на основу чл. 14. и 40. закона о уређењу округа и срезова, послао сва акта Државном Савету на решење.

Државни Савет расмотрио је како решење надзорне власти, тако и акта овог предмета, па је нашао, да решење надзорне власти не одговара закону, с тога, што према чл. 152. у вези са чл. 110. закона о уређењу округа и срезова, срески посланик не може бити онај, који је народни посланик.

С тога је, на основу чл. 40. у вези са чл. 14. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се решење надзорне власти поништи.

Одлука од 8. фебруара 1911 године № 1239.

Окружни државни инжењери немају право по закону ни на какву награду, накнаду или додатан, из касе окружног приреза за вршење техничких окружних послова у округу.

Окружна скупштина округа ужичког, у седници својој од 23. септембра 1909. год. донела је одлуку Бр. 1434., да, пошто је округ остао без свог самоуправног инжењера, његову дужност, све до новог избора, врше државни окружни инжењери, с тим, да им се, на име повећаних трошкова око путовања, издаје из позиције, предвиђене на плату самоуправног инжењера у буџету за 1910. годину, по 200 дин. на месец, односно сваком по 100 дин. месечно.

Ова одлука скупштинска постала је извршном, а тако исто и окружни буџет за 1910. годину одобрен је и по њему је за прва четири месеца учињен издатак инжењерима из ове буџетске позиције.

Месна контрола, на основу акта Министра Финансија од 30. јула 1910. год. Б. ПрБр. 1109., обуставила је даље издавање овог додатка државним инжењерима, па им чак ставила и забрану за обезбеђење изузетог додатка за прва четири месеца 1910. године.

Услед овога, окружна скупштина у седници својој од 27. септембра 1910. године донела је поново одлуку № 1275, да се, на основу извршности прошло-годишње скупштинске одлуке, изда из предвиђене позиције окружним инжењерима по 100 динара на месец, односно обојици 200 динара месечно.

Ову одлуку поништио је Министар Финансија а решењем својим од 8. октобра 1910. године БПрБр. 1796.

Окружни одбор на свом састанку од 16. новембра 1910. године донео је одлуку № 1631., да се горњи издатак у смислу извршног решења прошлогодишње скупштине изда окружним инжењерима за ову, 1910. годину, пошто је ово у интересу округа, који на тај начин уштеђује себи 4000 дин. коју би суму, сем ових 2400 дин., морао издати своје самоуправном окружном инжењеру, а међутим право је, да и државни инжењери, кад путују по округу по окружним по-

словима, имају и извесну награду, пошто су изложени и извесним трошковима.

Надзорна власт, по размотрењу ове одлуке, нашао је, да су разлози окружног одбора у истини доста оправдани и корисни по интересе округа односно овог издатка, и да се исти оснива и на одлукама окружне скупштине, која је, приликом решавања овог питања, у интересу округа, решила и то у два маха, да се окружним државним инжењерима издаје овај додатан из одређеног буџетског кредита. Ове скупштинске одлуке нису суспендоване са разлога, што су оне биле финансиске природе, те су као такве морале бити послате Министру Финансија.

Али како окружни одбор у својој одлуци није навео законски пропис, на основу кога сада решава да се учини овај издатак, а међутим из акта Министра Финансија од 30. јула 1910. године БПрБр. 1109. и од 8. октобра 1910. год. БПрБр. 1796. види се, да је овим инжењерима обустављено издавање овог додатка по поништеној одлуци окружне скупштине од 27. септембра 1910. године № 1275., из разлога „што окружни државни инжењери немају право по закону ни на какву награду, накнаду или додатан из касе окружног приреза за вршење техничких окружних послова у округу“ — то је решењем од 19. новембра 1910. год. № 12309. задржала од извршења поменућу одлуку окружног одбора.

Министар Унутрашњих дела решењем од 24. новембра 1910. године П. № 22441., а на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, одобрио је решење надзорне власти као правилно и на закону основано.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је, да је жалбено решење Министрову на закону основано. С тога је, на основу чл. 113. закона о уређењу округа и срезова, решио, да се жалба одбаци као неумесна.

Одлука од 13. јануара 1911. године № 333.

Само се оним општинским одборницима може уважити оставка на одборничку дужност, чија се неспособност лекарски утврди, или код којих, после избора, наступе такви узроци, који их апсолутно сиречавају да даље врше ову дужност, и најзад онима, који се одселе.

Љубомир П., одборник општине п..... упутио је општинском одбору молбу, и тражио, да му се уважи оставка на одборничко звање, због болести.

Општински одбор одлуком од 17. јануара 1911. године № 347, а на основу чл. 86. тач. 2. закона о општинама, уважио му је оставку, с тим, да на његово место дође са његове листе који одмах за њим по реду иде.

Надзорна власт решењем од 20. јануара 1911. године № 1343, задржала је од извршења ову одборску одлуку из ових разлога:

Изабрани одборник, по чл. 75. закона о општинама, може бити разрешен од дужности само онда, кад се његова не-

способност лекарски утврди. Како тога овде нема, а међутим нити су испуњени нити утврђени такви узроци, који би овог одборника спречавали дужности, то се, следствено, општински одбор није ни могао користити одредбом тач. 2. чл. 86. закона о општинама.

По изјављеној жалби, III. одсек Државног Савета нашао је, да је решење надзорне власти правилно и на закону основано. С тога је, на основу чл. 170. закона о општинама, одбацио жалбу као неумесну.

Одлука од 5. фебруара 1911. године № 720.

Јос. К. Ст.

Сукоб између начелника ср. рамског — односно војног суда и првостеп. вел. градиштан. суда, решен 8. октобра 1910. год. № 11321.

Начелник среза рамског, актом својим од 4. октобра 1910. г. № 14900, представио је Касационом Суду, да се по оптужењу Светозара Панџића, из Љубиња, за дело опасне крађе, због извиђања ове кривице појавио сукоб између њега и војне власти, и да је он, пошто је командант дринске дивизијске области актом својим од 25. јануара 1910 № 916, одбио надлежност војне власти за даље извиђање и суђење ове кривице, предузео кривичну истрагу и донео решење о прекиду истраге по овом оптужењу, но да је првостепени суд велико градиштански поништио то решење, налазећи да позидиска власт према § 3. крив. суд. пост. није надлежна за извиђање овога дела, пошто се Светозар оптужује да га је учинио као војник под барјаком.

За то је начелник молио Касациони Суд, да донесе одлуку о томе: да ли је за ислеђење по овом оптужењу надлежна војна или грађанска власт.

Узимајући у обзир, да овде у ствари не постоји сукоб између поменутог средског начелника и првостеп. велико-градиштан. суда, али да постоји сукоб између војне судске власти и грађанске судске власти о надлежности ислеђења и суђења конкретног случаја, јер у овом случају су те две власти оне, од којих свака одбија од себе надлежност, приписујући је узајамно једна другој, Касациони Суд расмотрио је предмет, па је нашао, да је за ислеђење и суђење ове кривице надлежна грађанска, а не војна власт и то са ових разлога:

По § 13 војног кривич. суд. пост. надлежност војних судова над војницима траје само за време служења њиховога рока, а по исслужењу тог рока надлежност се војних судова распростире само на оне кривице учињене за време службе, које се односе на повреду службених војних дужности.

Оптуженом Светозару, као исслуженом војнику, ставља се на терет дело опасне крађе, које не представља повреду војних службених дужности, и онда је за ислеђење и суђење овога дела надлежна грађанска власт, а не војна, као што је погрешно узео првостепени суд.

Наређење § 3 кривич. суд. пост., по коме је војни суд одређен да суди војницима за дела која учине док су под барјаком били, на које се позвао првостеп. суд налазећи да грађанска власт није надлежна, не може се применити у овом случају зато, што је, како је већ наведено, доцнијим прописом § 13. војног кривич. суд. пост. предвиђена надлежност грађанских власти у оваким случајевима.

М. Л. Р.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Анастас Хрисофовић, бив. дијурниста из Крушевца, одговара за опасну крађу, али се налази у бегству.

Он је стар 30 година, средњег раста, брава риђих, обријан.

Акт начелства округа крушевачког Бр. 12867.

Добросав Миљковић, из Јабучкице, украо је своје оцу 200 динара, па за тим побегао.

Он је стар 19 година, малог раста, плава, носав у селачком оделу од шајка.

Депеша начелника ср. александарског Бр. 1992.

Петко Ђурковић, из Старе Србије, одговара за покушај убиства, али се налази у бегству.

Он је стар 36 година, раста средњег, у оделу је пећанског краја.

Депеша начелника ср. прокупачког Бр. 2829.

Живојин Милошевић, калфа лимарски из Књажевца, окривљен је за разбојништво, после чега је побегао.

Опис је непознат.

Депеша начелника ср. заглавског Бр. 4163.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеша.

ТРАЖЕ СЕ

Петар Милев, Бугарин, оставио је своју жену и децу у Бугарској, па затим прешао у Србију.

Он је стар 58 година, црних очију, средњег раста, просед.

На молбу овдашњег бугарског посланства износимо његово тражење, с препоруком: да пронађеног треба позвати да се својој напуштеној фамилији, која је у великој беди, одмах врати или јој новац за издржавање пошаље, и о томе известити Министарство Унутрашњих Дела с позивом на ПБр. 3179.

Васа Ристић, шегрт млинарски, одбегло је од свога газде Аце Димитријевића, из Београда, и до данас се не зна где је.

Он је стар 15 година, малог раста, смеђ. Акт кварта палилушког Бр. 1457.

Стевана Домазета, шофера овдашњег, нестало је 23. прошлог месеца, и до данас се не зна где је.

Он је стар 19 година, средњег раста, плава, сувољав. Од одела на себи има: дугачак грао,

зимски капут, црно сако одело, шоферску капу са монограмом и на ногама црне ципеле са кожним камашнама.

Акт кварта теразијског Бр. 1838.

Чедомира, сина **Данила Мићића**, из Лознице, нестало је 4. децембра прошле године. Он је стар 11 година, смеђ, округлих образа, у оделу је селачком.

Акт начелника среза јадранског Бр. 2543.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

27. прошлог месеца, непознато лице украдо је, на опасан начин, 700 динара из радње Тодора Ђорђевића из Ваљева.

Тога дана примећено је око дућана једно сумњиво лице, старо 20 година, без бркова, у лицу плаво, које је на себи имало грађанско одело црне боје, са шеширом на глави.

Акт начелства округа ваљевског Бр. 2389.

У парном купатилу Браћа Поповића у Београду, украден је Сотир Живковићу, чиновнику Управе Фондова, један сребрн сат са једним капком и 20 динара у злату.

Акт кварта савамалског Бр. 1486.

УХВАЋЕН

Антоније Милосављевић, одбегли осуђеник београдског казног завода, чију смо потерницу изнези у Бр. 47. од прошле године ухваћен је.

Акт Управе београдског казног завода Бр. 1452.

МАНГУП СТОКА

У Обреновцу је нађена једна мангуп кобила, длаке доратасте, у десно око ћорава, цветаста, са белегама на леђима од убоја.

Депеша начелника среза посавског округа ваљевског Бр. 2818.

КРАЂА СТОКЕ

1. овог месеца, украден је Живојину Радосављевићу, из Шешина, један коњ, матор 5 година, шарац, брњаст, у све четири ноге пурист са жигом «К».

Депеша начелника ср. грочанског Бр. 2871.

24. прошлог месеца, украдена је једна кобила, матора 8 година, длаке доратасте, на леђима на два места има две белеге у величини од једног динара.

Акт начелника ср. трнавског Бр. 2917.

Сими Ђурићу украдена је кобила, матора 4 године, висока 150 см. доратаста.

Депеша начелника среза орашког Бр. 2915. Обраћа се пажња свима полицијским и општинским властима на ову крађу и крађивца.